

Støtte til udvikling af pragmatiske færdigheder (udviklingsstøttende tiltag i hverdagen)

The CONVERSATION Model (konversationsmodellen) indeholder 12 pragmatiske aspekter, hvor børn med høretab kan have særlige udviklingsbehov. For hvert aspekt i The CONVERSATION Model giver dette dokument forslag til *udviklingsstøttende tiltag*, man som voksen kan benytte i forbindelse med hverdagsaktiviteter med henblik på at støtte barnet i sin pragmatiske udvikling.

Dokumentet udgør et uddrag af kataloget: "*Høretab og pragmatiske færdigheder hos førskolebørn (4-6 år) – Information og vejledning til logopæder i den pædagogisk psykologiske rådgivning*". Dokumentet kan benyttes som en opsummering og give et hurtigt overblik over forslag til udviklingsstøttende tiltag i den pædagogiske hverdag. Dokumentet bør dog ikke stå alene, men anvendes som supplement til kataloget. I kataloget findes en beskrivelse af The CONVERSATION Model, kildeangivelser samt hver af de 12 aspekter, som de udviklingsstøttende tiltag knytter an til.

Børn med høretab kan have behov for flere og mere eksplicite samtaler om kommunikation, hvor den voksne italesætter for barnet, hvordan det er mest hensigtsmæssigt at agere i forskellige situationer. De udviklingsstøttende tiltag og aktiviteter i hverdagen kan understøtte, at barnet bliver mødt med et stærkt læringsmiljø, der understøtter udviklingen af barnets pragmatiske færdigheder. Logopæden kan vejlede forældre og det pædagogiske personale i dagtilbud på i brugen af disse tiltag, så børnene hjælpes til at opnå erfaring med at kommunikere i forskellige kontekster og med forskellige samtalepartnere. Individuel tilpasning, i forhold til barnets alder og behov, er her essentiel.

Ideerne til støttende hverdagstiltag er udarbejdet af VISO KaS-leverandører fra Hørerådgivningen – Børn & Unge. Ideerne henter inspiration fra flere metodiske tilgange samt Theory of mind (ToM) og er udvalgt med afsæt i forskning, faglitteratur samt specialisternes mange års erfaring på høreområdet.

Hvordan kan man støtte barnet i kommunikativt samspil?

- Gør barnet nysgerrig på interaktion. Sæt ord på egne og barnets initiativer både ved aktiviteter og i hverdagen –Italesæt initiativet, forstør det, og følg op.
- Inkluder barnet i interaktion. Hjælp barnet med brugbare sætninger: "Jeg vil gerne ...", "Må jeg godt ...", "Vil du lege med mig?"
Triangulering: Når et barn fortæller om en oplevelse. Spørg da barnet med høretab, om det har erfaring med en tilsvarende oplevelse.

Hvordan kan man støtte barnet i muligheder for samspil?

Den voksne kan gennem deltagelse i aktiviteter og positiv ledelse støtte barnets interaktion med andre børn. Positiv ledelse handler om måden, hvorpå den voksne møder barnet og optræder som udviklingsstøttende rollemodel.

- Hjælp barnet til at gøre opmærksom på, hvis der er for meget støj (mestring).
- Hjælp hele børnegruppen til at være opmærksom på, om der er for meget støj.
- Anerkend og følg barnets initiativ. Vær opmærksom på de følelser, handlinger og ytringer, initiativet viser.
- Hjælp barnet til at finde brugbare ord/sætninger: "Må jeg være med?", "Det vil jeg gerne", "Det er min tur nu", "Undskyld, det var ikke med vilje".
- Gentag, hvad de andre børn taler om, og inddrag barnet med høretab i samtalen. Gør barnets initiativer spændende.

Hvordan kan man støtte barnet i nonverbal kommunikation?

Den voksne kan ved positiv ledelse vise barnet, hvordan man bruger gestik og mimik ved selv at være tydelig i sin nonverbale kommunikation.

Den voksne kan afspejle egne handlinger/følelser gennem tydelig gestus og mimik/ansigtsudtryk.

- Fx, barnet ser på det, den voksne laver. Den voksne ser tilbage og smiler.
- Det er vigtigt, at ansigtsudtrykket afspejler den følelse, som man har.
- Gør barnet opmærksom på de andres mimik, sæt ord på de andres følelser i forhold til mimik.

Kilde: (25))

Hvordan kan man støtte barnet i nonverbal kommunikation?

Den voksne kan ved positiv ledelse vise barnet, hvordan man bruger gestik og mimik ved selv at være tydelig i sin nonverbale kommunikation.

Den voksne kan afspejle egne handlinger/følelser gennem tydelig gestus og mimik/ansigtsudtryk.

- Fx, barnet ser på det, den voksne laver. Den voksne ser tilbage og smiler.
- Det er vigtigt, at ansigtsudtrykket afspejler den følelse, som man har.
- Gør barnet opmærksom på de andres mimik, sæt ord på de andres følelser i forhold til mimik.

Kilde: (25))

Hvordan kan man støtte barnet i verbal kommunikation?

- Sæt ord på barnets egne og andres handlinger. Dermed lærer barnet at forstå, hvad der sker i samspil. Den voksne kan fx sige: "Sofie blev meget vred, da Sofus tog skovlen fra hende. Nu er hun ikke sur mere, nu har hun fået den tilbage".
- Benævn barnets tanker og følelser (for at styrke ordforråd, selvregistrering og selvbillede).
Fx: "Jeg kan se, at du kan lide den grønne".
- Gør barnet opmærksom på andres initiativer.
Fx: "Jeg hørte, Bo sagde, at han gerne vil låne bogen".
- Støt barnet i at samarbejde.
Fx: "Hvis du gerne vil være faderen (i legen), så vil jeg gerne være moderen".
- Lær barnet sætninger/fraser til at skabe kontakt:
Fx: "Må jeg være med?", "Skal vi lege"?

Hvordan kan man støtte barnet i brug af øjenkontakt og blikretning?

- Undgå at presse barnet.
- Skab en god atmosfære. Spejl barnets ansigt (når det smiler, så smil igen).
- Tiltræk og italesæt barnets opmærksomhed eller mangel på samme.
- Hold et stykke legetøj op i nærheden af dine egne øjne, for at fange barnets øjenkontakt.

Hvordan kan man støtte barnet i brug af reparationsstrategier?

- Skab en god atmosfære, spejl barnets ansigt (når barnets smiler, så smil igen).
- Tiltræk og italesæt barnets opmærksomhed eller mangel på samme. Sig fx: "Lige nu kigger du ikke på mig".
- Lær barnet hjælpesætninger.
Fx: "Jeg hørte ikke, hvad du sagde", "Sig det lige igen", "Jeg hørte ikke det hele", "Jeg kan ikke høre her – skal vi lege et andet sted?", "Skal vi lege udenfor, der hører jeg bedre".
- Lær barnet at løse problemer.
Fx: Dukken skal vaskes, men der mangler vand. Hvad gør vi?
Lad barnet løse problemet.

Hvordan kan man støtte barnet i brug af samtalestrukturer?

- Støt barnet i at fortælle om oplevelser, hvor strukturen og forløbet bliver tydeligt.
Fx: "Først gjorde du det, så skete det, og så til sidst ..."
- Brug rim og remser sammen med barnet, som viser en struktur ("Jeg gik mig over sø og land, da mødte jeg en gammel mand").
- Tænk selv højt.
Fx: "Jeg tager gummistøvler på, fordi det regner udenfor".
- Spørg ind, og forvent et svar. Giv barnet tid til at formulere et svar.

Kilde: (25)

Hvordan kan man støtte barnet i brug af anerkendelse?

- Gør barnet interesseret i andres oplevelser.
Fx: "Peter sagde, at han fandt en snegl" – giv pause og se forventningsfuldt på barnet med høretab, for at det kan give respons – "Har du eller andre oplevet noget lignende?"
- Det er vigtigt, at samtalepartneren bruger anerkendende lyde som åhhh, ihh, neej.
- Sæt ord på barnets og egne handlinger, følelser og tanker.
Fx når barnet smiler eller kommer med et verbalt udtryk, anerkend med: "Jeg kan se du smiler. Det er dejligt, at du kan lide historien".

Hvordan kan man støtte barnet i turtagning?

- Skiftes til at fortælle en del af en historie.
- Skiftes til at sende noget rundt (fx ved frokosten).
- Skiftes til at stille spørgsmål og svare.
Fx: "Hvad hedder du?", "Jeg hedder ..."
Leg evt., at I har en mikrofon, som skifter hænder og synliggør, hvem der har taleretten.
- Ved spil, sæt ord på: "din tur", "min tur"
- Skift roller. Lad barnet overtage styringen (som den voksne), og den voksne indtage en mere afventende rolle. Her øves tydelig start og slut samt spejling.

Hvordan kan man støtte barnet i at indlede samtale og benytte emneskift?

- Benyt positiv ledelse, hvor barnet støttes i at lytte og byde ind i forhold til et samtaletema.
- Fortæl enkle historier, hvor børnene skiftes til at føje en sætning til historien.
- Sæt ord på barnets og de andre børns initiativer, og vis herved, hvordan man kan indlede samtale. "Du leger med perler, det ser spændende ud".
- Leg købmandsleg: Øve emneskift. Hilse på hinanden. Anmode om varer. Betale for varer.

Hvordan kan man støtte barnet i mentalisering?

- Er barnet interesseret i andre børn og deres oplevelser?
Fx, "Jeg hørte, at Mathilde sagde, at hun har været ved stranden. Har du også prøvet at være ved stranden?"
- Tydeliggør det med uddybende spørgsmål.
- Tal med barnet om, at vi kan lide forskellige ting.
Fx, "Jeg kan lide kaffe, du kan lide saftvand".
- Tal højt om egne følelser, så barnet hører det. Brug mentale verber.
Fx, "Når solen skinner, bliver jeg glad".
- Italesæt de andre børns reaktioner
Fx, "Se nu er Sara ked af det. Det er fordi..."
- Støt barnet i at løse konflikter sprogligt.
Fx, "Jeg så, at du blev vred over, at Thea væltede dit tårn. Det kan jeg godt forstå. Men jeg vil ikke have, at du slår. Kan du se, at Thea er ked af det nu? Hvad kunne du have gjort i stedet for?"

Kilde: (25)

Hvordan kan man støtte barnet i interaktion med andre?

- Støt barnet ved at lege på tomandshånd eller i en lille gruppe, hvor barnet har mulighed for at opbygge legefærdigheder og blive en attraktiv legepartner.
- Lær barnet høflighedsfraser (benyt evt. samtalekort fra Materialecentret: [Gå til hjemmeside](#)).
- Tal med barnet om sociale spilleregler.
Fx, hvor tæt må man stå på den, man taler med?
Må man røre ved den andens hår?
- Forstør barnets og andre børns initiativ ved at være anerkendende.
Fx vise begejstring, uddybe, stille spørgsmål.
- Initiere leg med barnet med udgangspunkt i noget, der interesserer barnet. Anerkend barnets interesse, og gør andre børn interesseret i legen. Herpå kan man som voksen trække sig ud af legen.